

1. Jim Stolze

Tech-ondernemer

'Alles wijst erop dat 2021 een *twilight zone* gaat worden, een tussengebied. We wisten

al dat AI synthetische beelden zoals foto-realistische gezichten kan genereren. Maar het recentelijk

door Open AI uitgebrachte taal-model GPT3 kan nu ook geloofwaardige teksten over elk denkbaar onderwerp produceren. Daardoor zal informatie op het web vanaf nu nooit meer het voordeel van de twijfel krijgen. Nieuws is nep tenzij anders aangetoond. Sociale media-berichten zijn afkomstig van trollen, tenzij anders aangetoond. We hebben nieuwe tools nodig, nieuwe regelgeving, nieuwe vaardigheden. *It will get worse, before it gets better.*

2. Marian Spier

Sociaal ondernemer

'Door de coronacrisis en de antiracisembeweging zullen er grote verschuivingen

plaatsvinden in het koopgedrag van jongeren. Die trend zie je nu al. Alles verschuift

nog meer naar online, en jonge mensen die traditioneel underdogs waren, worden zich bewust van hun economische macht. Ze moedigen elkaar aan om bij bedrijven te kopen van biculturele founders. En ze boycotten ondernemingen waar racistische of seksistische praktijken plaatsvinden. Critici noemen dit de cancelcultuur, ik zie vooral een gemarginaliseerde groep die eindelijk de kans krijgt om dingen te veranderen.'

3. Maarten Hajer

Hoogleraar Urban Futures, Utrecht

'2021 wordt het jaar van de houtbouw. Hier en daar wordt nu al met de nieuwste technieken in hout gebouwd. Overall gonst het van de bestuurlijke initiatieven;

in 2021 zal het doorbreken en zichtbaarder worden. Dat is belangrijk: als we de

1 miljoen woningen die we voor 2030 moeten realiseren met hout bouwen, spaart dat 55 megaton CO₂ uit. En het bindt ook nog eens 45 megaton omdat hout natuurlijk CO₂ opslaat. Houtbouw is een van de weinige realistische voorbeelden van hoe een post-fossiele stad eruit zou kunnen zien. En ook nog eens eentje waar veel mensen warm van worden.'

4. Anouk Vos

Partner bij Revnext, adviesbureau voor hightechvraagstukken

'De groei in cybercrime zal exponentieel toenemen. Niet verwonderlijk: als burgers, overheid en bedrijfsleven zich als gevolg van een pandemie online terugtrekken, doen criminel dat ook. Fraude, sabotage, afpersing, witwassen, alles is rap gedigitaliseerd. Opvallend is dat criminelen zich niet richten op misbruik van digitale technologie zelf, maar op het businessmodel waarbinnen die wordt ingezet. Waarom Whatsapp aanvallen als je er ook een lucratief fraudeberichtje mee kunt versturen?

Dit type cybercrime zorgt voor een afkalvend maatschappelijk vertrouwen. Het nieuwe kabinet zal moeten investeren in het aanpakken van de criminelen.'

5. Louise Fresco

Bestuursvoorzitter Wageningen University & Research

'Precisie wordt het begrip van 2021: precisielandbouw, precisievoeding, precisie in de verwerking en retail, precisie in de toediening van medicijnen aan dieren, nieuwe plantenrassen dankzij precisieveredeling. Datagestuurde nauwkeurigheid — de combinatie van fijnmazig meten, digitalisering, sensoren, grootschalige databases en

kunstmatige intelligentie — zal de voedselketen bepalen. Meten doen we steeds gedetailleerder: de oorsprong en samenstelling van producten, hun transport, opslag, blootstelling aan schadelijke invloeden, de stikstofuitstoot per koe. Alles wordt precies en individueel: voor ieder komt op maat gemaakt voedingsadvies. Onomstreden is big data niet. Feilloos evenmin. Maar al lerend zullen we er maar al te graag van profiteren.'

6. Daan Roosegaarde

Kunstenaar en innovator

'We zullen grote veranderingen zien in de openbare ruimte. Die hebben we dit jaar een beetje slordig aangepast aan het

coronatijdperk, met plastic afscheidingen en anderhalvemeterstickers. In 2021 zullen we ons moeten gaan afvragen: hoe willen we dat nieuwe normaal nu echt gaan vormgeven? Daarvoor is verbeeldingskracht nodig. Je ziet nu al een enorme heropleving van openbare kunst. Ook well-being wordt een belangrijke term. Dat betekent niet dat we met zijn allen in een spa gaan zitten, maar dat mensen op zoek zullen gaan naar plekken waar ze zich goed en veilig voelen.'

'Alles wordt precies en individueel: voor ieder komt op maat gemaakt voedingsadvies'

7. Emilie Gordenker

Directeur Van Gogh Museum

'Voor musea wordt het sleutelwoord mobiliteit. Zowel die van bezoekers, als van

kunstwerken. In 2020 zijn onze bezoekersaantallen drastisch gedaald. 85%

komt normaliter uit het buitenland. De financiële gevolgen daarvan zijn enorm: wij

bedruipen onszelf voor 85%. Ik verwacht dat die situatie zich niet zo snel zal herstellen. Daarom zijn we ons nu aan het heroriënteren op de Nederlandse bezoeker. Ook kunstwerken zelf reizen minder makkelijk. Daardoor hebben we al twee tentoonstellingen in 2021 moeten afblazen. Door creatief te zijn hebben we wel mooie alternatieven bedacht.'

8. Marietje Schaake

Directeur internationaal beleid Cyber Policy Center Stanford

‘Veiligheid en vertrouwen in de digitale wereld worden steeds urgenter.

Dat komt omdat er enorme gaten in wet- en regelgeving zijn, terwijl

aanvallen door criminelen en staten toenemen. In 2020 zagen we hoe kwetsbaar verkiezingsprocessen zijn, maar ook hoe desinformatie over de

covidpandemie tot wapen wordt gemaakt. De echte strijd om informatie over het vaccin tegen het virus moet dan nog beginnen. Ook cynische aanvallen op ziekenhuizen, juist nu zij vooraan in de verdedigingslinie staan, zijn een escalatie waar we in 2021 nog niet vanaf zijn. De rol van bedrijven — versterken zij het risico of werken ze in het publieke belang — is een vraag die dringend moet worden beantwoord.’

9. Erik Kessels

Kunstenaar en medeoprichter van communicatiebureau KesselsKramer

‘Het jaar 2020 heeft het leven van creatieve mensen zoals kunstenaars en fotografen ingrijpend veranderd. Niet zo gek, want

het allerbelangrijkste om écht origineel en fantasieerijk te zijn, is dat je geen angst kent en je je op je gemak voelt. Die veilige basis is weg en dat remt onze creativiteit. Dat is een groter probleem dan veel mensen beseffen. Ook al lijkt creativiteit soms decadent, onnodig en onlogisch, op de lange termijn is ze cruciaal

voor de vooruitgang. Daarom moeten we het vertrouwen en de kracht herwinnen om weer “belachelijk” creatief te zijn. Absurdisme, onnozelheid en recalcitrantie moeten weer zegevieren.’

‘Ook al lijkt creativiteit soms decadent en onnodig, op termijn is ze cruciaal voor vooruitgang’

10. Ben Verwaayen

General Partner Keen Venture Partners

‘De coronacrisis heeft nog eens laten zien hoe afhankelijk onze samenleving is van technologie.

Dankzij onze robuuste telecominfrastructuur is de economie nog enigszins blijven functioneren, en konden we massaal thuiswerken. Idem dito

met het vaccin. We rekenen op de wetenschap, en die komt in recordtempo met antwoorden. We vinden dit vanzelfsprekend, maar ik denk dat we in 2021 met terugwerkende kracht gaan beseffen hoe essentieel dit innovatievermogen is. En dat het organiseren van innovatiecapaciteit samen met onze buurlanden een kerntaak is van de EU.’

11. Damian Bradfield

cco WeTransfer

‘Ik denk dat we in 2021 een vertraging te zien krijgen. Uiteraard zal er een economische vertraging komen, maar ik bedoel een internetvertraging. Ik verwacht het begin van een *slow*

internet-beweging, die zich inzet voor een gezonder, doordachter, betrouwbaarder en gecertificeerd internet. Vrij van algoritmen die worden aangedreven door de *big four*. We zien nu al dat socialemediaplatforms eindelijk hun verantwoordelijkheid beginnen te nemen bij het verspreiden van (mis)informatie. Er

wordt gefluisterd over het opbreken van monopolies en grote antitrustzaken. Alleen al die geruchten zorgen ervoor dat de grote vier willen bewijzen dat ze het goed doen, en volgend jaar nog beter kunnen.’

‘Horecazaken voor toeristen zijn failliet, restaurants met vaste klanten draaien in 2021 nog’

12. Ton Venhoeven

Architect

‘We komen uit een tijd van ongebreidelde globalisering. Alles wat van ver kwam

was goed, en reizen naar verre oorden was cool. Maar 2021 wordt het jaar van

de nabijheid. Barcelona experimenteert met auto-vrije “superblocks”, Parijs introduceert de vijftienmi-

nutenstad, waar je alles in een kwartier lopend kunt bereiken. Amsterdam, Rotterdam en Utrecht duwen de auto de stad uit en heffen straten op om ruimte te maken voor voetgangers, fietsers en groen. Het leven wordt almaar lokaler. Straks loop je naar je gedeelde werkruimte in de buurt, ga je klussen en je spullen repareren in de lokale maker-space, verbouw je lokaal voedsel en wek je je eigen energie op. Het gaat volgend jaar allemaal beginnen.’

13. Samuel Levie

Chef, eetschrijver en worstenmaker

‘De exponentiële groei van het online eten bestellen zal zich doorzetten. Bezorgdiensten als Picnic, Crisp en Boerschappen bieden kansen voor kleine producenten.

Zij komen niet in de schappen van de grote retailers, maar ze kunnen zich wel aansluiten bij een van deze platforms. Wij kunnen als Brandt & Levie onze worst nu ook in Maastricht of Amersfoort laten bezorgen. En als ik een tweede, wat minder vrolijke trend

mag noemen: ik denk dat ook de armoede in Nederland zal toenemen. Het is goed als voedselproducenten zich daarvan bewust zijn, en hun overschotten weggeven aan de voedselbank.’

14. Farid Tabarki

Oprichter Studio Zeitgeist

‘Het zou zomaar kunnen dat 2020 volgens de historici van de toekomst het moment was

waarop het industriële tijdperk ten einde liep. Zoals schoktherapie bij mensen

vaak hersenbeschadiging oplevert, heeft de pandemie permanente schade toegebracht aan economische, maatschappelijke en politieke structuren en routines. Dit jaar staat in het teken van de grote schifting. Wat is waardevol genoeg om mee te nemen naar het nieuwe tijdperk? En wat kan op de schroothoep? Zonder al te veel ballast en met de juiste bagage, gaan we aan de slag met de nieuwe organiserende principes van dat nieuwe, vloeibare tijdperk.’

15. Alain Caron

Chef-kok en televisiemaker

‘Ik denk dat de slimste horecaondernemers zullen overleven, zoals altijd. De

crisis heeft nog eens laten zien hoe belangrijk het is om je als restaurant te richten

op je eigen omgeving. Veel Amsterdamse zaken die het louter van toeristen moesten hebben, zijn nu failliet. Wij hadden een grote groep vaste klanten, en we draaien nog steeds. Die mensen komen voor het eten, maar ook voor de aandacht en de service. Eigenlijk is het altijd zo geweest. Als ik vroeger met mijn ouders ging eten in Parijs, gingen we niet naar een restaurant, maar naar meneer Jean. We gingen voor hem.’ →